

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 10 Lei.
Pe jumătate de an ..... 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 208.

Instrucțiune

privitoare la primirea întregirii dotațiunii preoțești.

1. Fiecare preot primește din partea protopresviterului concernent o blanchetă de chitanță, pe care se arată suma, ce i-s'a asemnat respectivului preot și despre care sumă trebuie a se face chitanță.

2. Preoții, cari voesc a-și ridica întregirea dotațiunii *prin poștă*, pe lângă chitanță în regulă, să trimită totodată la administrațiunea casei consistoriale din Arad un mandat postal provăzut cu mărcile postale recerute (de după *tarifa nouă*) și în acel mandat să fie scrisă legibil adresa preotului și locul destinațiunii (comuna și posta ultimă), dar *suma banilor să nu se scrie pe acel mandat*, căci se va scrie din partea administrațiunii casei consistoriale.

3. Preoții, cari voesc a-și ridica competența de sub întrebare *în persoană*, spre acest scop se pot prezenta la administrațiunea casei consistoriale între orele 8^{1/2}—11^{1/2} a. m. în ordinea următoare:

Luni în 1/14 Noemvrie a. c. preoții din tractul Arad, Șiria și Vinga.

Marti în 2/15 Noemvrie a. c. preoții din tractul Chișineu, Boroșineu și Hălmagiu.

Mercuri în 3/16 Noemvrie a. c. preoții din tractul Buteni și Radna.

Joi în 4/17 Noemvrie a. c. preoții din tractul B.-Comloș și Timișoara.

Vineri în 5/18 a. c. preoții din tractul Lipova și Belinț.

4. Fiecare preot să observe strict termenul indicat mai sus pentru tractul său, pentru că prin prezentarea personală în alte zile de solvire sau după amiazi își va face numai spese zădarnice.

5. Fiecare preot trebuie să-și ridice competența cel mult până în 30 Noemvrie nou a. c., căci după acest termen administrațiunea casei consistoriale încheie socoata și o înaintează înaltului guvern.

eparhial¹⁾ și publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a tuturor catedrelor suplinite dela amândouă secții ale institutului.

Asupra resurselor intrate Consistorul eparhial să pronunță în ședința sa plenară din 13/25 August 1908, alegând de profesori definitivi pentru secția teologică pe singurii candidați, Dr. Teodor Botiș și Dr. Iustin I. Suciu. Alegerea celui dintâi obținu numai decât și confirmarea arhierescă, ear cea a profesorului Dr. Suciu urmă abia la anul 1912.²⁾

Trebuințele învățământului cereau însă, ca și catedra a treia să se îndeplinească în mod stabil, prin o instituție definitivă. Ca să se poată prevedea instrucțiunea din toate studiile prescrise prin planul de învățământ, profesorii erau siliți a-și reduce orele din singuraticile discipline și astfel nu-li-se putea da estensiunea și profunditatea cuvenită, ear elevii rămăneau fără ocupațiuni. Direcțiunea institutului atrage în mai multe rânduri atențiunea superiorității diecesane asupra neajunsurilor și a piedecilor, ce urmau pentru mersul normal al afacerilor din acesta situație.³⁾ Consistorul eparhial nu află însă necesitatea îndeplinirii catedrei a treia atât de arzătoare, ca și colegiul profesoral. Nu are nimic de obiecționat contra sporirii personalului didactic, din contra ar simți o deosebită bucurie, dacă institutul s'ar putea organiza după sistemul facultăților teologice mai înalte. Luând însă în considerare greutățile, ce-le întâmpină diecesa întru acoperirea trebuințelor sale precum și necesitățile, ce se ivesc la preparandie, de înaintea carora nu se poate subtrage, cât timp vrea să susțină caracterul confesional al acestei școli, la sarcini mai mari nu se poate angaja.⁴⁾

Astfel cât timp starea financiară a diecesii impunea datoria de a-se face „posibilele economii pe toate terenele și cu toate ocaziunile,⁵⁾ catedra a treia se suplini parte prin puterile didactice existente, parte prin profesori „ajutători.“ Cu începerea anului școlar 1902—3 Consistorul eparhial institui și această calitate și totodată și de prefect seminarial pe rigorosantul în teologie Gheorghe Ciuhandu, care însă la începutul anului școlar viitor renunță la acest oficiu⁶⁾ și după ce obținu diploma de doctor în teologie fu numit și ales de asesor referent în senatul școlar al Consistorului din Arad.

În anii 1903—4—1907—8 fu încredințat cu propunerea studiului liturgiciei parohul din Arad și asesorul consistorial Traian Vătan.

La începutul anului școlar 1908—9 Consistorul eparhial implini dorința veche a colegiului profesoral și numi pe candidatul de profesor Dr. Lazar Iacob, de prefect de studii la seminar și de profesor ajutător.

Cu începerea anului școlar viitor 1909—10 îl institui apoi de suplinitor la catedra, a 3-a, ear în vara anului 1910 de profesor titular.

Directorul și profesorul Roman R. Ciorogariu stă în fruntea institutului până la 1 Septembrie 1917, când intrând în starea de pensiuie își ocupă scaunul de vicar episcopesc și președinte al Consistorului eparhial din Oradea-Mare.

Postul de director și catedra vacantă Consistorul eparhial le îndeplini prin alegerea de director și profesor a protosincelului Dr. Iosif

Olariu, director al institutului pedagogic-teologic din Caransebeș.

Institutul nostru avu însă parte de conducerea pricepută și activitatea conștientă a directorului Dr. Iosif Olariu numai în anul școlar 1917—18. La sfârșitul acestui an părăsi Aradul și își reocupă postul de mai înainte de director și profesor la institutul pedagogic-teologic din Caransebeș. Cu conducerea afacerilor direcționale Consistorul eparhial însărcină, cu începerea anului școlar 1918—19, pe profesorul Dr. Teodor Botiș.

Cu acest an școlar memorabil în istoria neamului românesc intră și institutul nostru teologic și o nouă epocă a vieții și dezvoltării sale. Vărsând raze de lumină, de nădejdi și iubire de neam în cursul celor 96 ani ai existenței și activității sale modeste de până acum, a bine meritat pentru biserică și neam și și-a asigurat un loc de cinste pe arena luptelor de conservare a limbei și legii noastre românești.

¹⁾ Concl. sinod. eparh. Nr. 51—1905, Nr. 63—1906, Nr. 59—1907 și 40—1908. ²⁾ Raportul Consistorului plenar din Arad către sinodul din 1909, Nr. 2201—1909. Concl. sinod. eparh. Nr. 83—1909. ³⁾ Act. instit. Nr. 37 T—1995—6, Nr. 157 T—1906—7 și 12 T—1907—8. ⁴⁾ Act. consist. din 24 Nov. (7 Dec.) 1905, Nr. 5219 și 6/19 Aug 1907, Nr. 3820—1907. ⁵⁾ Cuvântul de deschidere a episcopului Ioan I. Papp la sinodul din anul 1904. ⁶⁾ Act. Consist. din 17/30 Aug. 1902, Nr. 4815, 19, lunie (2 Iulie) 1903, Nr. 2943, 1/14 Sept. 1903, Nr. 5274.

Aviz!

A apărut: *Calendarul Diecezan din Arad pe anul 1922*. Conține: Cronologia, Sărbători și alte zile schimbăcioase, Posturile, Deslegări de post, Parastase oficiale, Sărbători naționale, Zile de repaus, Regentul anului, Anotimpurile, Partea calendaristică, Șematismul diecezei ort. rom. a Aradului, Genealogia familiei domnitoare, Taxele de poștă, telegraf și telefon, Consemnarea târgurilor din Crișana, Banat, Ardeal și vechiul regat, Timpul cât poartă animalele, Timpul vânatului și o parte literară instructivă, împodobită cu mai multe clișee.

Prețul unui exemplar cu șematism 6 Lei, iar cel fără șematism 4 Lei + 1 Leu 35 bani pentru francatura recomandat. *Revânzătorii beneficiază rabat*. Se poate comanda contra bani gata, sau cu rambursă, dela Librăria Diecezană din Arad.

INFORMAȚIUNI.

Personal. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a plecat Marți, în 8 Noemvrie n., la București pentru a participa la ședințele Sf. Sinod, convocat pe ziua de 10 Noemvrie.

Inaugurarea orfelinatului „Regina Maria“. Miercuri, în 9 Noemvrie n., la orele 11 a avut loc inaugurarea orfelinatului „Regina Maria“ din Arad. Prin o muncă stăruitoare a comitetului ju-

Vieața internă și organizația institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare și fine.)

Consistorul eparhial confirmă pe directorul substituit Roman R. Ciorogariu de director definitiv al institutului, cei doi profesori remaseră însă tot în situațiunea de provizori, până la sfârșitul anului școlar 1907—8.

În vara anului 1908 superioritatea diecesană esecută repeșitele hotărâri ale sinodului

dețului Arad pentru ocrotirea orfanilor din războiu, învingându-se toate greutățile începutului prin concursul binevoitor dat de autoritățile noastre civile și militare din localitate și sprijinul publicului, noul cămin, menit a da îngrijire și creștere scumpilor noștri orfani din războiu, s'a inaugurat în frumosul edificiu al orfelinatului orașului, cedat spre acest scop de primăria orașului Arad. A participat un public numeros și distins, în frunte cu dna *Oiga M. Sturdza*, președinta Societății „Ocrotirea orfanilor din războiu”, dna *Lucia Cosma*, președinta comitetului regional din Timișoara, dna *Elena Goldiș*, președinta comitetului județean din Arad, dnii generali *Lecca* și *Badescu*, V. *Goldiș*, primarul *Dr. Robu*, reprezentantul P. S. Sale părintelui nostru *Episcop Ioan p. M. Pacățian* etc. Actul religios al sfințirii noului institut cultural și umanitar l-a oficiat p. protopop *Tr. Vațian*, închiind prin o cuvântare bineșimțată. Corul orfanilor intonează Imnul regal, după care președinta filialei Arad, dna *E. Goldiș*, mulțamește în numele micilor orfani tuturor factorilor, cari au contribuit la înființarea căminului. Se mai rostesc cuvântări din partea dnelor *Lucia Cosma*, principesa *Oiga M. Sturdza*, primarul *Dr. Robu* și p. asesor cons. *Mihaiu Pacățian* în numele P. S. Sale. De încheiere corul cântă cântarea orfanilor, înduioșând până la lacrimi pe cei prezenți. Asistența vizitează apoi departamentele și atelierile orfelinatului, rămânând încântată de cele observate. La orele 2 a avut loc în onoarea dnei principese *Oiga Sturdza* un băncet la „Crucea Albă”.

Concurse.

No. 1193, 1224, 1225, 1228/1921.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs pentru următoarele burse:

1. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Avram Iancu”, pentru elevi ai școalelor secundare.
2. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Gheorghe Boeru din Vad”, pentru elevi din școalele secundare înrudiți cu fondatorul.

3. O bursă de 200 Lei din „Fondațiunea Teodor Sandul”, pentru elevi ai școalelor industriale inferioare, ori agronomice inferioare, fiind preferiți tinerii înrudiți cu fondatorul, dacă vor fi cel puțin egali cu ceilalți concurenți în studii, purtare morală și socială.

4. Două burse de câte 500 Lei din „Fondațiunea Ioan Petran” pentru studenți ai Universității din Cluj.

Dela toți cei ce reflectează la aceste burse, se cere să anexeze la petiție următoarele acte, în original sau în copie:

a) act de botez, b) atestat de pe a. tr. școl., c) atestat, că sunt înscriși ca elevi ordinari și că urmează studiile în a. școl. de față, d) atestat că sunt lipsiți de mijloace, e) dela cei înrudiți cu fondatorul, act prin care să se dovedească această înrudire.

Petițiile să se adreseze „Asociațiunii” Sibiu, str. Șaguna Nr. 6—8, până la 15 Noemvrie a. c. Sibiu, 12 Octomvrie 1921.

Andrieu Bârseanu
prezident.

Romul Simu
secretar.

Pentru întregirea parohiei devenite vacante (în urma strămutării fostului paroh *Petru Mihața* la Vădas), amăsurat ord. Consist. Nr. 2857/921, se publică de nou concurs la parohia *Pleșcuța*, cu filia *Guravăii* p. presbiteratul *Hălmașului*, județul Arad, cu termen de 30 zile dela prima apariție a concursului în „Biserica și Școala” organul of. din Arad.

Emolumentele sunt:

1) Ștolele legale dela botezuri, cununii și înmormântări; 2) Birul parohial atât din matra cât și din filie 15 litre de cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă (*Pleșcuța* 92 *Guravăii* 72) în natură adus la casa preotului de credincioșii contribuenți, ori la învoiala reciprocă a preotului și a credincioșilor prețului de piață în timpul solvării aceluia bir; 3) Ajutorul de stat conform cvalificației preotului, pentru care însă parohia nu garantează; 4) Casă parohială nu este, alesul va trebui să-și închirieze una pe spesele sale până la alte d. spoziții.

Alesul va avea să catehizeze fără alta remunerație la școala primară de stat din loc, Parohia e de clasa III.

Doritori de a ocupa acest post sunt poftiți, să-și substearnă recursurile lor ajustate con-

form regulamentului p. par. și adresate comitetului par. din *Pleșcuța*, pe calea oficiului protopopesc al *Hălmașului*, în termenul de sus; totodată să se prezente în vre-o *Duminică* ori sârbătoare în bisericile din matra și filie spre a servi sf. liturghie, respective a cuvânta cu prealabila învoire a protopresbiterului.

Recurenți din alta dieceză sunt poftiți să-și prezente legitimația dela P. S. DI *Episcop diecezan* spre a dovedi că au dreptul de a recurge la parohia din dieceza noastră.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, ss. protopresb. tract.

□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III. din *Holtmizeș* p. presb. *Hălmașului* se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție a acestuia în „Biserica și Școala.”

a) Sesia parohială în estenziune de 13 jugh. 1380 stângeni patrați, de pe care dările publice, ecvivalentul etc. va avea să le solvească alesul.

b) Birul parohial câte 1 măsură de cucuruz sfărmat în natură, adusă la locuința preotului, de fiecare număr de casă.

c) Stolele legale, dela înmormântări, botezuri și cununii.

d) Ne fiind casă parohială, până când va fi în stare să edifice una parohia va închiria pe spesele sale o casă acomodată cu grădină și supra edificate.

e) Întregire dela stat conform cvalificației preotului ales, pentru care însă parohia nu ia nici o răspundere.

Alesul va fi îndatorat să catehizeze regulat în școala gr. ort. rom. primară din loc, fără altă remunerație dela parohie.

Doritori de ocupa acest post sunt poftiți ca recursurile lor ajustate cu toate documentele prescise și eventuale atestate de servicii iar cei din altă dieceză având să producă și act de consimțământ dela V. Consistor diec. din Arad respective dela P. S. S. DI *Episcop diecezan*, adresate comitetului parohial din *Holtmizeș*, să le substeară oficiului p. presbiterat gr.-or. român din *Hălmaș* până la termenul susindicat. Totodată pe lângă observarea §-ului 33 din Regulamentul p. parohii recurenți sunt poftiți a se prezenta în sf. biserică din loc în vre-o *duminică* ori sârbătoare spre a servi respective cuvânta spre a face cunoștință poporului.

Din ședința comitetului par. din *Holtmizeș* ținută la 13/26 Oct. 1921.

Comitetul parohial,

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* p. presbiter.

□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei *Iosași* cu filia *Iosașel-Baltele* din protopresbiteratul *Hălmașului* devenită vacantă prin decedarea fostului paroh. *Gh. Costina*, să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala.”

Parohia e de clasa III.

Emolumentele sunt: Sesia parohială și intravilanul, circa 14 jughere pământ arător și fână, după care dările publice va avea să le solvească preotul. 2. Birul parohial de fiecare număr de casă câte una măsură de cucuruz sfărmat, dela matra și filie peste tot 97 măsuri. 3. Stolele legale dela înmormântări, boteze și cununii. 4. Casă parohială nu este. 5. Ajutorul de stat, pentru care însă parohie nu ia răspundere.

Alesul paroh va fi îndatorat să catehizeze la școala din parohia matra ori filie.

Reflectanți sunt poftiți a-și înainte, cererile de concurs ajustate conform Reg. p. par. cu toate documentele prescise, adresate comitetului par. deacolo, în termenul de sus. Oficiul protopresbiterat gr. ort. rom. din *Hălmaș*.

Din ședința comitetului par. ținută în *Iosași* la 5 Sept. 1921.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* protopresbiter.

□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh la parohia a treia nouînființată în *Arad*, prin rezoluțiunea Veneratului Consistor diecezan Nr. 1203/920, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala.”

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Din cassa epitropiei parohiale anual-minte: a) 600 lei, relut pe timpul, până când se va putea esoperă foloșința unei sesiuni pa-

rohiale de pământ; b) 600 lei relut de bir; c) 1200 lei relut de cvartir.

2. Dela credincioși, venitele ștolare.

3. Din cassa orașului Arad 285 lei anual.

4. Ajutoarele, ce le va acorda statul.

Dela recurenți să cere cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, în senzul concluzului Nr. 84 al Sinodului eparhial din 1910, și după prealabila încunoștințare a protopresbiterului să se prezinte în vre-o *duminică* ori sârbătoare în sfa biserică, spre a-și arăta desteritățile înaintea alegătorilor.

Recursurile adresate comitetului parohial, se vor înainta P. On. Oficiu protopopesc din Arad.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian Vațian*, m. p.

□—

2—3

În conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2907/921, se escrie concurs pentru deplinirea definitivă a parohiei vacante *Iermata*, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele parohiei sunt: 1. Usufructul unei sesiuni de pământ estravilan și a grădinei parohiale. 2. Dreptul la pășunat pentru 24 vite. 3. Stolele legale. 4. birul legal. 5. Întregirea dotației dela stat.

Casă parohială nu este, dările publice după beneficiul preotesc, le va suporta alesul.

Parohia este de cl. I., deci dela recurenți să recere cvalificațiunea prescisa în conlusul sinodului eparhial, enunțat sub Nr. 84/910 II. p. 1. Alesul preot va fi deobligat să catehizeze în școala confesională, fără altă remunerație dela parohie.

Reflectanții sunt poftiți a-și înainta recursurile lor, adresate comitetului par. din *Iermata* și ajustate cu documentele recerute precum și cu atestate despre eventualul serviciu de până acum, Prea On. Oficiu p. presb. ort. rom. din *Ineu* (*Borosjenő*) jud. Arad și pe lângă observarea celor cuprinse în §-ul 33, din Regulamentul pentru parohii, sunt poftiți a se prezenta în careva *Duminică* sau sârbătoare în sf. biserică din *Iermata*, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Recurenții din altă dieceză, vor dovedi protopresbiterului tractual, că au încuviințarea P. S. Sale Domnului *Episcop diecezan* de a reflecta la această parohie.

Iermata, din ședința comitetului parohial ținută la 15/28 Aug. 1921.

Teodor Draia, m. p. *Gheorghe Bulz* m. p.
preș. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. protopresbiter.

□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului vacant de învățător dela școala noastră confesională ort. română din *Lorău*, protopresbiteratul *Peșteșului* (județul *Bihor*) se publică concurs cu termen de 15 de zile dela prima publicare în foia oficioasă: „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Locuință corespunzătoare în edificiul școlii. 2. Grădină. 3. Intravilanul școlii. 4. Salar în bani gata dela parohie 120 lei. 5. Lemne anual 24 m³ din cari se va încălzi și sala de învățământ. 6. 20 lei pentru scripturistică. 7. 50 lei diurnă la conferințe. 8. De curățitul școlii înlăuntru și din afară se va îngriji epitropia. Asemenea impositale publice cad în sarcina epitropiei parohiale. 9. Întregirea salariului dela stat e pusă în curgere.

Învățătorul, ce va fi ales este deobligat a conduce elevii în *Dumineci* și sârbători la biserică.

Doritori de a ocupa acest post își vor înainta petițiile înzestrate cu documentele cerute de legile în vigoare Com. parohial ort. român din *Lorău* pe calea P. O. oficiu protopresbiterat al *Peșteșului* în *Tileagd* în termenul deschis și se pot prezenta în comună în o *Duminică* ori sârbătoare spre a face cunoștință cu poporul.

Dat, *Lorău* 11/24 Iulie 1921.

Ștefan Domocoș m. p. *Vasilie Paltineam* m. p.
președinte. notar.

În conțelegere cu oficiul protopresbiterat al *Peșteșului* *Tileagd* la 27 Aug. 1921. *Alexandru Munteanu* protopresbiter.

□—

2—2

Cenzurat: V. D. A. R. L. E. A.